

Herczeg Gyula

Könyv az olasz nyelvről

Bessenyei György Könyvkiadó,
Nyíregyháza, 1994, 227 p.

Herczeg Gyula, mint könyvének címe is mutatja, az olasz nyelvről ír, szándéka szerint úgy, hogy azt az olaszul nem tudók is megértsék és haszonnal forgassák a könyvet. A történeti nyelvtannal és a leíró nyelvtannal egyaránt foglalkozik. Négy nagy szerkezeti egységre bontja a könyvet: 1. Az olasz nyelv madártávlatból; 2. Az olasz nyelv belülről; 3. Az olasz nyelv a térben; 4. Az olasz nyelv az időben.

Az első részben a latin régmúlt időkre tekint vissza, és az olasz nyelv kialakulásáig kalauzol el bennünket, egy kis történelemmel fűszerezve részletes, latin példákkal illusztrálja a nyelvfejlődést, a klasszikus és a vulgáris latin közti különbségeket. Bőséges szóanyagot mutatja be a görög eredetet, a latin szólásokat, a növényneveket és a használati cikkek elnevezéseit. A mai olaszban és a régi latinban is előforduló szavak mai és régi jelentését is megadja. Elemzi a latin igeragozást és a főnévragozást mind a klasszikus, mind a vulgáris latin esetében, mindenhol feltünteti a magyar jelentést. A latin alak- és mondattannal, a szóképzéssel és az igeképzéssel is foglalkozik. A germán népektől átvett szavak taglására is jelentős terjedelmet biztosít. Megemlékezik az első olasz nyelvemlékekről, idézi is az eredeti szövegeket, majd elemzi őket.

A második rész a mai olasz nyelvet írja le, leíró nyelvtan módján, de említést tesz néhány idegen szó átvételéről is. Részletesen foglalkozik a hangokkal, minden esetben bőséges példán mutatva be a kiejtés sajátosságait, sőt a magánhangzók és más-salhangzók történeti változásait, alakulását is. Versidézetekkel szemlélteti az olasz nyelv zeneiségét, dallamosságát. (Az olasz eredeti szövegeket magyar fordításban is olvashatjuk.) A főnévragozásról, a főnévi szókapcsolatokról, a melléknév alakválto-

zásairól és fokozásáról, a névelőről, az igeről, az igeragozás latin előzményeiről sem feledkezik meg.

A harmadik rész az olaszországi nyelvjárásokkal és az Itálián kívüli olasz nyelvvél foglalkozik nagy vonalakban. A nyelvjárások Pellegrini-féle felosztása szerint (az olasz nyelv atlasz alapján) toszkán, északi, friuli, közép- és dél-olasz, valamint szárd nyelvjárásokat említ, bár az általa írtakkal ellentétben a friuli nem nyelvjárás, hanem önálló nyelv, és önálló nyelvi jogokkal rendelkezik. Ebben a részben foglalkozik az olasz iskolarendszerrel, kitér az olasz nyelv és a nyelvjárások kapcsolatára az iskolával, néhány példát is említ arra vonatkozóan, miért nehéz az olasz köznyelvet tanítani a mindennapok során a nyelvjárást beszélő gyerekeknek. Kitér az Olaszországon kívüli olasz nyelv jellegzetességeire, a volt olasz gyarmatokon használt nyelvre is.

A negyedik rész a XIII. századtól irodalmi idézetek alapján a XVIII. századig sorol fel nyelvi példákat többségében Boccaccio, Dante, Petrarca, Machiavelli műveiből, és itt tesz említést az olasz szavakról Olaszországon kívül a reneszánsz korban. Ebben a korban ugyan kissé furcsa Olaszországról beszélni, hiszen a reneszánsz kor Itáliája nem nevezhető egységesnek sem politikailag, sem nyelviileg, mégis jól megmutatja, hogy melyek azok a szavak, amelyeket a reneszánsz hatásaként más nyelvek átvettek.

Hiányolható a műből az olaszokra olyannyira jellemző gesztusnyelv említése, a nyelvi szintek részletes elemzése, és az idézetnél jóval több köznyelvi példa.

A könyv szedése jegyzet jellegű, nyomdai hibákkal tarkított.

Egészében véve azonban értékes és tanulmányos mű mindazoknak, akik ismerik az olasz nyelvet. A mű régen felvetődött igényt elégíti ki, és egyben sok éve fennálló hiányt pótol a magyar nyelvészeti irodalomban, hiszen ritkán jelenik meg Magyarországon átfogó mű neolatin nyelvről. Herczeg tanár úrnak ez az utolsó nagy értékű munkája az

olasz nyelvet mint igen nagy hagyományú, a latinság örökségét továbbvivő, klasszikus nyelvet mutatja be.

Fóris Ágota

Szabó Katalin

Kommunikáció felsőfokon

Kossuth Kiadó, Budapest, 1997,
184 p.

1997 márciusában jelent meg Szabó Katalin könyve *Kommunikáció felsőfokon* címmel, amely újszerű témát tár az olvasók elé: hogyan kommunikáljunk szakmai témákról hatékonyan mind szóban, mind írásban. A könyv elsősorban a társadalmi és a gazdasági kérdésekkel foglalkozók számára íródott, de igen hasznos bárki számára, aki munkája során az írásos vagy szóbeli kommunikáció eszköztárának bármelyikét használja, és azoknak is, akik még az iskolapadban ülve készülnek hasonló feladatok teljesítésére.

A kötet akár egyetemeken kommunikációs kurzusainak is kötelező irodalma lehetne. Témái között szerepel a helyénvaló stílus kiválasztása, stílusunk fejlesztése, amivel igen nagy hiányt pótol, hiszen a magyar közoktatás, illetve felsőoktatás sajnos keveset foglalkozik a tanulók eme készségének fejlesztésével.

A második és harmadik fejezet végigvezeti az olvasót egy tudományos dolgozat elkészítésének szakaszain, kezdve a téma-választással és befejezve a függelék és ajánlott irodalom összeállításának formai követelményeivel. A szerkesztési és formai kérdések mellett fontos helyet kapnak a nyelvi és stílári problémák is. A szerző hasznos tanácsokat ad arról, hogyan tehetjük érthetőbbé hosszú és bonyolult mondatainkat, hogyan cserélhetjük fel névszós szerkezeteket könnyebben érthető igei szerkezetekkel. Felhívja a figyelmet a személytelen mondatok indokolatlan használatának mellőzésére: pl. az olyan fordulatok kiküszöbölésére, mint például „a vezetés úgy dön-

tött”; „a tanulmány kiemel egy gondolatot”; stb. Utal a napjainkban mindennapos segéd-eszközként használt számítógépes helyesírás ellenőrző programok veszélyeire is, hiszen ezek a programok gyakran elfogadnak a szövegbe nem illő kifejezéseket, ugyanakkor gyakran visszautasítanak helyes megoldásokat.

Külön említést érdemel a hivatkozások helyes használata, aminek a kötetben egy egész fejezetet szentel a szerző. A hivatkozások használatának formai és erkölcsi követelményei mellett kitér az idézés fajtáira, tanácsot ad arra vonatkozóan, hogy kitől és milyen hosszban idézzünk.

A negyedik és ötödik fejezet a szóbeli kommunikáció formáival foglalkozik. Az előadások megtartása, a szónoki készségek fejlesztése ma már elengedhetetlen az üzleti élet szinte minden területén és az egyetemi, főiskolai hallgatók sikeres szemináriumi szerepléseinek is döntő tényezője lehet. A szerző részletesen tárgyalja az előadás előkészítésének lépéseit: hogyan határozzuk meg előadásunk fókuszát, hogyan alkalmazzuk a hallgatóság igényeihez, hogyan nézzünk szembe lehetőségeinkkel és korlátjainkkal. A hallgatóság megnyerésének egyik fontos eszközének a személyeséget tartja.

A vitakészség az üzleti tárgyalások folytatása során kiválóan kamatoztatható, de az értekezletek keretén belüli vita szinte mindenkit érint. Magyarországon az értekezletek és tárgyalások többsége sajnos még nem a könyvben megfogalmazott gondos tervezés eredményeként születik meg, annak ellenére, hogy felgyorsult világunkban egyre inkább a rendelkezésre álló idő minél hatékonyabb kihasználása lenne a cél. Időt és pénzt takaríthatunk meg, ha értekezleteinket, megbeszéléseinket megfelelően előkészítjük.

Külön érdekességnek számít a tisztességtelen vitataktikák leírása, amivel felkészíti a vitában résztvevőket a vitapartner megtévesztő viselkedésének helyes értelmezésére, illetve elkerülő stratégiák kidol-